

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

Рўйхатга олинди

№ 110.5-52

2013 йил

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта
махсус таълим вазирлигининг

2013 йил "10" декабр даги

484 - сонли буйруғи билан тасдиқланган

“ХИЗМАТ КЎРСАТИШ ТЕХНИКАСИ ВА ТЕХНОЛОГИЯСИ”
олий таълим муассасалари таълим йўналишлари ва мутахассисликлари
умумкасбий ва ихтисослик фанлари педагоглари учун малака ошириш
курсининг ўқув дастури

Тошкент – 2013

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ПЕДАГОГ ВА РАХБАР КАДРЛАРИНИ ҚАЙТА
ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИ ТАШКИЛ ЭТИШ
БОШ ИЛМИЙ - МЕТОДИК МАРКАЗИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ТЕХНИКА УНИВЕРСИТЕТИ ҲУЗУРИДАГИ ПЕДАГОГ
КАДРЛАРИНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ
ТАРМОҚ МАРКАЗИ

Малака ошириш ўқув дастури Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи кенгашининг 2013 йил декабрдаги 5- сонли баённомаси билан маъқулланган.

Тузувчилар:

п.ф.д., проф. Н.А.Муслимов- ТДПУ ҳузуридаги тармоқ маркази директори

п.ф.н. Ф.Т.Эсанбобоев- ЎзМУ ҳузуридаги минақавий марказ директори

т.ф.д., проф. А.Иргашев,- ТДТУ Қишлоқ хўжалик хизматлар кўрсатиш техникаси ва технологияси кафедраси

т.ф.н., доц. С.Т. Юнусхўжаев- ТДТУ Қишлоқ хўжалик хизматлар кўрсатиш техникаси ва технологияси кафедраси

т.ф.н., Ж.Э.Сафаров- ТДТУ Қишлоқ хўжалик хизматлар кўрсатиш техникаси ва технологияси кафедраси

Такризчилар:

т.ф.д., проф. Қ.Х.Махкамов- ТДТУ Қишлоқ хўжалик хизматлар кўрсатиш техникаси ва технологияси кафедраси

ф.т.н., доц. Г.Шомарибходжаева- ТДТУ тармоқ маркази доценти

Ўқув дастурлари Тошкент давлат техника университети Илмий кенгашида тавсия қилинган (2013 йил 19 декабрдаги _____-сонли баённома).

Кириш

Дастур олий таълим муассасалари педагог кадрларининг касбий тайёргарлиги даражасини ривожлантириш, уларнинг илғор педагогик тажрибаларни ўрганишлари ҳамда замонавий таълим технологияларидан фойдаланиш бўйича малака ва кўникмаларини такомиллаштиришни мақсад қилади.

Дастур мазмунида олий таълимнинг долзарб масалаларини ўрганиш, глобал Интернет тармоғидан фойдаланган ҳолда ўқув жараёнига замонавий педагогик ва ахборот технологияларини жорий этиш, педагогнинг шахсий ва касбий ахборот майдонини лойиҳалаш, педагогик маҳоратни ошириш, Ўзбекистоннинг энг янги тарихини билиш, фан, таълим, ишлаб чиқариш интеграциясини таъминлаш, тегишли мутахассисликлар бўйича илм-фанни ривожлантиришнинг устивор йўналишларини аниқлаш, илмий-тадқиқотлар ўтказишнинг самарали методларидан фойдаланишга ўргатиш асосий вазифалар этиб белгиланган.

Шу билан бирга олий таълим муассасалари профессор-ўқитувчиларининг мунтазам касбий ўсишида интерактив методлар, педагогларнинг таҳлилий ва ижодий фикрлашини ривожлантиришга йўналтирилган инновацион методикалар, масофадан ўқитишни, мустақил таълим олишни кенгайтиришни назарда тутувчи техника ва технологиялардан фойдаланган ҳолда машғулотлар олиб бориш малакаси ва кўникмаларини ривожлантириш кўзда тутилган.

Дастур доирасида берилаётган мавзулар тингловчиларнинг педагог кадрларга қўйиладиган давлат талабларини, замонавий инновацион таълим технологиялари ва уларнинг турларини билишлари, талаба шахси ва унинг хусусиятини ҳисобга олган ҳолда таълимда индивидуаллик ва дифференциал ёндашувга эришувлари ва таълим жараёнларида муаммоли таълим, ҳамкорлик технологияси ва интерфаол усулларни амалда қўллай олишлари, ахборот технологияларидан таълим-тарбия жараёнида самарали фойдалана олиш кўникмаларига эга бўлишларини таъминлашга қаратилган.

Умумий тайёргарлик модули:

- Ўзбекистон Республикаси Президентининг асарларида жамият ривожини ва таълим–тарбия масалалари.
- Таълим-тарбия жараёнларини ташкил этиш ва бошқаришнинг меъёрий-ҳуқуқий асослари.
- ОТМ тизимида ўқув жараёни ва ўқув-услубий фаолиятни модернизациялаш ва инновацион таълим технологияларини жорий этиш.

Умумкасбий тайёргарлик модули:

- Олий таълим педагогикаси ва психологияси.
- Электрон педагогика асослари.
- Таълим технологиялари ва педагогик маҳорат.

- Амалий хорижий тил.
- Тестология асослари.
- Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги.
- Ахборот хавфсизлиги.

Умуммутахассислик бўйича тайёргарлик модули:

- Хизмат кўрсатиш техникаси ва технологиясининг долзарб муаммолари.
- Хизмат кўрсатиш техникаси ва технологиясининг замонавий ривожланиш йўналишлари.
- Хизмат кўрсатиш техникаси ва технологиясининг технологик жиҳозлари.

Мутахассислик бўйича тайёргарлик модули:

- Хизмат кўрсатишда деталларни таъмирлашнинг замонавий усуллари.
- Хизмат кўрсатиш корхоналарининг технологик жараёнлари.

Танлов фанлари модули.

Курснинг мақсади ва вазифалари

Олий таълим муассасалари “Хизмат кўрсатиш техникаси ва технологияси” таълим йўналишлари ва мутахассисликлари умумкасбий ва махсус фанлардан дарс берувчи педагоглар малакасини ошириш курсининг мақсади – педагогик фаолиятга назарий ва касбий тайёргарликни таъминлаш ва янгилаш, касбий компетентликни ривожлантириш асосида таълим-тарбия жараёнларини самарали ташкил этиш ва бошқариш бўйича билим, кўникма ва малакаларни такомиллаштиришга қаратилган.

Олий таълим муассасалари “Хизмат кўрсатиш техникаси ва технологияси” таълим йўналишлари ва мутахассисликлари умумкасбий ва махсус фанлардан дарс берувчи педагоглар малакасини ошириш курсининг вазифаси – педагогик кадрлар тайёргарлигига қўйиладиган талаблар, таълим ва тарбия ҳақидаги ҳужжатлар, педагогика ва психологиянинг долзарб муаммолари ва замонавий концепциялари, амалий хорижий тил, хорижий таълим тажрибаси, педагогнинг шахсий ва касбий ахборот майдонини лойиҳалаш, педагог кадрларнинг малакасини ошириш сифатини баҳолаш ишлари мазмунини ўрганишга йўналтиришдан иборат.

Курс якунида тингловчиларнинг билим, кўникма ва малакаларга қўйиладиган талаблар

Тингловчи:

- Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, таълим соҳасида давлат сиёсати ва бошқа қонунчилик ҳамда ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатларни;
- “Таълим тўғрисида”ги қонун, Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ва бошқа қонун ҳужжатларининг қабул қилиниши, моҳияти ва аҳамиятини;
- мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепциясини;
- таълим тизимини ривожлантиришнинг устувор йўналишларини;
- таълим тизимида мулоқот ва коммуникатив жараёнларнинг шакл ва қонуниятларини;
- педагогик жараёнлар қонуниятлари ва шахсни ўқитиш, тарбиялаш, ривожлантиришнинг замонавий назарияси ва технологияларини;
- таълим соҳасидаги инновацияларни;
- хизмат кўрсатиш йўналишини ахборотлаштириш технологияларини;
- хизмат кўрсатиш йўналишининг сўнгги ютуқларини;
- мутахассислик фанларини ўқитишдаги илғор хорижий тажрибаларни;
- хизмат кўрсатиш соҳасидаги инновацияларни;
- хизмат кўрсатиш йўналиши фанларини таълим методларини;
- электрон педагогика асосларини;
- педагогик маҳорат асосларини **билиши** керак.

Тингловчи:

- таълим-тарбия жараёнлари мақсадига эришишда муассасанинг фаолиятини таъминлаш;
- таълим-тарбия жараёнларини ривожлантиришга қаратилган инновацияларни ишлаб чиқиш ва жорий этиш;
- қабул қилинган қарорларнинг натижасини баҳолаш ва прогноз қилиш;
- таълим сифатини назорат қила олиш;
- ўқув-методик ҳужжатларни ярата олиш;
- таълим жараёнида ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш;
- педагогик фаолиятга инновацияларни татбиқ этишнинг самарали шаклларини танлаш;
- электрон ўқув материалларини яратиш технологияларини билиши ҳамда улардан таълим жараёнида фойдаланиш;
- педагогларда касбий компетентликни такомиллаштириш жараёнида ўз-ўзини ривожлантиришга бўлган онгли эҳтиёжни шакллантириш;
- шахсий педагогик ва методологик маданиятни ривожлантириш;
- таълим жараёнини ташкил этиш ва бошқариш;
- хизмат кўрсатиш йўналиши бўйича ўқув-методик ҳужжатларни ярата олиш;

- хизмат кўрсатиш йўналиши бўйича таълим жараёнида ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш;
- хизмат кўрсатиш соҳасига инновацияларни татбиқ этишнинг самарали шакллари;
- хизмат кўрсатиш йўналиши бўйича замонавий технологияларни таълим жараёнига татбиқ этиш;
- хизмат кўрсатиш йўналиши бўйича хорижий тилдаги манбалардан педагогик фаолиятда фойдалана олиш;
- хизмат кўрсатиш йўналиши бўйича педагогларда касбий компетентликни такомиллаштириш жараёнида ўз-ўзини ривожлантиришга бўлган онгли эҳтиёжни шакллантириш;
- хизмат кўрсатиш йўналиши бўйича таълим жараёнини ташкил этиш ва бошқариш **кўникмаларига** эга бўлиши лозим.

Тингловчи:

- хизмат кўрсатиш йўналиши бўйича мониторинг олиб бориш;
- машиналарни диагностиканинг замонавий методларидан фойдаланиш;
- мутахассислик фанларидан инновацион ўқув машғулотларини лойиҳалаш, амалга ошириш, баҳолаш, такомиллаштириш;
- мутахассислик фанларини ўқитишнинг дидактик таъминотини яратиш;
- коммуникатив вазифаларни ҳал этиш технологиялари, касбий мулоқот усулларида фойдаланиш, ҳамкорлик ишларини олиб бориш **малакаларига** эга бўлиши зарур.

Курсни ўқитишда замонавий ахборот ва педагогик технологиялар

Модуллари ўқитишда дарслик, ўқув қўлланмалар, маъруза матнларининг электрон версияларидан, электрон плакатлар ва бошқа электрон ресурслардан фойдаланилади. Машғулотлар семинар-тренинг шаклида олиб борилади ва кичик гуруҳларда ишлаш каби интерфаол методлардан фойдаланган ҳолда амалга оширилади.

Малака ошириш курси 144 соатни ташкил этади. Ўқув юкмаси ҳафтасига 36 соат этиб белгиланган. Ўқув курсини тугаллаган тингловчиларга Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16 февралдаги 25-сон қарори билан тасдиқланган давлат намунасидаги малака оширганлиги ҳақидаги сертификат берилади.

«Хизмат кўрсатиш техникаси ва технологияси»
малака ошириш курсининг ўқув модуллари ва уларнинг таркиби
мазмун

I. Умумий тайёргарлик модули

1.1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг асарларида жамият ривожини ва таълим-тарбия масалалари

И.Каримов асарларида жамият тараққиёти тўғрисида янги назарий концептуал ёндашувнинг илмий асослари. Ўзбекистон ижтимоий ҳаётининг сиёсий институтлар, ғоялар ва фикрлар хилма-хиллигига асосланиши. Жамият ривожланиш босқичлари. Мустақиллик ва ўтиш даврининг зарурияти. “Ўзбек модели”нинг ишлаб чиқилиши, асосий принциплари. Жамият тараққиётини демократлаштириш ва модернизация қилиш. Эришилган ютуқлар ва унинг истиқболлари.

Демократик жамият қуришнинг муҳим шартини ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти эканлиги. Мамлакатда демократик ислохотларни чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепциясининг ишлаб чиқилиши, унинг асосий йўналишлари. Фуқаролик жамиятини ривожлантиришга қаратилган янги қонунлар ва ўзгаришларнинг аҳамияти.

Глобаллашув ва таълим-тарбия тизимидаги замонавий талаблар. Ахборот коммуникация тизими, замонавий педагогик технологиядан фойдаланиш ва унинг афзалликлари. Таълим-тарбиянинг миллий-маънавий негизлари, умумдемократик принципларга асосланиши. Миллий ғоя негизларидан таълим-тарбияда фойдаланиш.

1.2. Таълим-тарбия жараёнларини ташкил этиш ва бошқаришнинг меъёрий-ҳуқуқий асослари.

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонуни, “Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури”, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари ва фармойишлари, Вазирлар Маҳкамасининг Қарорлари.

Давлат таълим стандартлари, классификатор, ўқув режалар, фан дастурлари, Олий таълим вазирлигининг низомлари, буйруқлари, йўриқномалар ва бошқа меъёрий ҳужжатларнинг мазмуни ва моҳияти.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг ваколатлари, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг ваколатлари, маҳаллий давлат органларининг ваколатлари, Олий таълим муассасаларининг ваколатлари.

1.3. ОТМ тизимида ўқув жараёни ва ўқув-услубий фаолиятни модернизациялаш ва инновацион таълим технологияларини жорий этиш.

Умумий сифат менежменти тушунчаси, унсурлари, асосий ғояси ва тамойиллари. Таълим сифати тушунчаси, тавсифлари, бошқариш функциялари ва босқичлари.

Олий таълим тизимининг сифатига таъсир этувчи омиллар. Ўқув жараёнининг сифати. Профессор-ўқитувчиларнинг педагогик маҳорати ва илмий салоҳиятини баҳолаш мезонлари. Олий таълим муассасасининг моддий-техник таъминоти сифати. Олий таълим муассасасининг сифат сиёсати. Таълим маркетинги хизматлари сифати. Битирувчиларнинг сифати.

Олий таълим сифатини баҳолашнинг асосий йўналишлари. Олий таълим муассасаларининг рейтинги. Факультет ва кафедралар даражасида сифат менежменти.

Таълимдаги инновацион технологиялар. Олий таълим муассасасида ўқув-услубий фаолиятни модернизациялашнинг асосий йўналишлари.

Инновацион таълим технологияларини ўқув жараёнига тадбиқ этиш. Халқаро ҳамкорлик ва хориж тажрибаси. Профессор-ўқитувчиларнинг ахборот-коммуникация технологиялари, чет тиллар ва педагогик технологиялар бўйича саводхонлигининг ошириш масалалари.

Олий таълимнинг электрон ахборот-ресурслари ва замонавий ўқув адабиётлари билан таъминотини янада ривожлантириш.

II. Умумқасбий тайёргарлик модули

2.1. Олий таълим педагогикаси ва психологияси.

Олий таълим педагогикаси ва психологияси фанининг долзарб масалалари. Таълим жараёни ягона тизим сифатида. Таълим парадигмалари. Педагогик тадқиқот методлари. Олий таълимни модернизациялаш ва оптималлаштириш. Таълим жараёнининг психологик ўзига хослиги. Ўқув мотивацияси ва таълим самарадорлиги. Шахс психологияси ва шахсга йўналтирилган таълим. Педагогик коммуникацияда психологик компетентлик.

2.2. Электрон педагогика асослари.

Ахборот – коммуникация технологиялари ҳақида тушунча. Ахборот – коммуникация технологияларининг воситалари. Янги ахборот технологиялари, ахборот тизимини бошқариш, ахборот тизимининг функционал ташкил этувчилари. Маълумотларни марказлашган ҳолда қайта ишлаш. Маълумотларни узатиш тизимлари ва уларнинг характеристикаси. Замонавий комуникация технологиялари. Таълим жараёнида ахборот-коммуникация технологиялари, интерактив технологиялардан фойдаланиш.

Ўқув мақсадли электрон воситаларни яратиш ва уларнинг сифатини баҳолаш. Ўқув-тарбия жараёнининг ахборот-методик таъминотини ва ўқув муассасаси ташкилий бошқарув тизимини автоматлаштириш ва унинг истиқболлари. Электрон ўқув материаллар базасининг тузилмаси ва таркиби. Таълимий ИНТЕРНЕТ ресурслари ва улардан ўқув жараёнида фойдаланиш.

Педагогик дастурий воситаларнинг умумий таърифи. Электрон ўқув материаллари ва уларнинг турлари. Замонавий дастурлаш тиллари асосида электрон ўқув материалларини яратиш.

Аудиовизуал ахборот: табиати, манбалари, ўзгартирувчилари, ташувчилари. Ўқитишнинг аудиовизуал технологиялари: теле ва видеоконференциялар ва уларни ташкил этиш, аудио, видео ва компьютерли ўқув қўлланмалари, аудио, видео ва компьютерли материалларнинг банки, аудио, видео ва компьютерли ўқув қўлланмаларини яратишнинг дидактик принциплари. Ўқитишнинг интерфаол технологиялари.

2.3. Таълим технологиялари ва педагогик маҳорат.

Таълим технологиялари ва педагогик маҳоратнинг назарий асослари. Таълим технологияси ва шахсга йўналтирилган таълим турлари. Замонавий таълим (модулли, муаммоли, интерфаол, ҳамкорликда ишлаш, индивидуал, информатсион) технологиялари. Олий таълим муассасаларида аудитория ва аудиториядан ташқари таълимни ташкил этиш. Педагогик мулоқот маданияти ва психологияси. Педагогнинг коммуникатив ва креатив қобилиятлари. Касбий компетентлик. Педагогик назокат ва одоб-ахлоқ. Педагогик техника. Нутқ техникаси ва маданияти. Педагогик низолар. Педагогик жараённи технологик лойиҳалаштириш.

2.4. Амалий хорижий тил.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги “Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисидаги” қарорининг моҳияти ва тарихий аҳамияти. Чет тилларда эркин сўзлаша оладиган мутахассисларни тайёрлаш тизимини тубдан такомиллаштириш. Жаҳон цивилизацияси ютуқлари ва дунё ахборот ресурсларидан фойдаланиш. Халқаро ҳамкорлик ва мулоқотларни ривожлантириш. Таълим тизимининг барча босқичларида чет тилларни узлуксиз ўрганишни ташкил қилиш. Чет тилини эгаллаш даражаларининг Европа системаси (CEFR) ва унинг учта асосий даражаси. Сўз бирикмалари атрофида мулоқот. Сўзлашув ва эшитиш қобилияти. Ишда, ўқишда, бўш вақтларда бўладиган суҳбат малакасини шакллантириш. Эркин касбий мулоқот. Чет тилида илмий мунозара. Туризмга оид мулоқот. Йирик, мураккаб матнлар ва уларни тушуна олиш кўникмаси. Фикрни раво ифодалаш. Чет тилида бўлган интернет матнларининг асосий ғоясини тушуниш. Таржима хусусиятлари. Оғзаки ва ёзма таржима.

2.5. Тестология асослари.

Тестология тушунчаси. Тестологиянинг тавсифи. Тестология ва унинг фаолият соҳалари. Тестологиянинг фан сифатида шаклланиш босқичлари.

Тест тузиш методикаси. Тестларнинг турлари, мазмуни ва кўрсаткич нормалари. Тестларнинг стандарт меъёрлари. Ёш нормалари. Гуруҳий нормалар. Нисбий норма. Фан соҳалари бўйича тест тузишнинг асосий тамойиллари, қоидалари, талаб ва мезон кўрсаткичлари. Ижтимоий-гуманитар ва аниқ-табиий фанлар бўйича тест тузиш тартиби. Тест саволларини Давлат тест марказига тақдим этиш форматлари.

2.6. Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги.

Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги ҳақида тушунча. Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги фанининг мақсади ва вазифалари. Фаолият хавфсизлигини таҳлил қилиш. Ҳаёт фаолияти хавфсизлигининг асосий тушунчалари, мазмуни. Хавфлар, уларнинг таснифи. Фаолият хавфсизлигини таъминлаш тамойиллари, услублари. Фаолият хавфсизлиги психологияси. Ҳаёт фаолияти хавфсизлигини таъминлаш бўйича қабул қилинган меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар. Ўзбекистон шароитида техноген вазиятлар ва фавқулодда ҳолатларда таълим муассасаларида ходимлар, ўқувчи-талабалар ҳаракатини ташкил этиш ва мувофиқлаштириш. Экологик маърифат ҳақида тушунча. Экологик таълим-тарбия мазмуни, методикаси. Экологик маданият ва уни барқарор тараққиётини таъминлашда тутган ўрни.

2.7. Ахборот хавфсизлиги.

Ахборот хавфсизлиги ва уни таъминлаш усуллари. Ахборот хавфсизлигини таъминлашнинг ҳуқуқий асослари. Ахборот хавфсизлиги турлари. Ахборот хавфсизлигини таъминлаш. Логин ва пароль тушунчаси. Идентификация ва аутентификация. Конфиденциал ахборот. Ахборот хавфсизлигининг концептуал модели. Ахборотларни ҳимоялашнинг криптографик усуллари. Электрон рақамли имзо ва ундан фойдаланиш. Интернет тизимидан олинаётган ахборотларнинг ишончилиги, ўқув жараёнида Интернет манбаларидан фойдаланиш ва уларнинг ўқув мақсадларига мослиги.

III. Умуммутахассислик бўйича тайёргарлик модули

3.1. Хизмат кўрсатиш техникаси ва технологиясининг долзарб муаммолари.

Хизматлар кўрсатиш техникаси ва технологияси фанининг предмети, вазифалари ва манбалари. Республикада хизматлар кўрсатиш техникаси ва

технологиясини ривожлантириш бўйича ҳукумат қарорлари. Фаннинг янги бўлимлари. Хизматлар кўрсатиш техникаси ва технологияси тизимнинг келажакдаги тараққиёти. Замонавий автомобилларга хизматлар кўрсатиш техникаси ва технологияси. Автомобил двигателининг КШМ ва ГТМ ига, совитиш ва мойлаш, ёнилғи таъминлаш тизимларига, автомобилнинг электр жиҳозларига, трансмиссиясига, бошқариш механизмларига, юриш қисмига ТХК ва Т ишлари технологияси.

Ароф муҳитнинг абразив заррачалар билан ифлосланганлиги ва уларни ёнилғи мойлаш материалларни ифлосланишига таъсири. Ёнилғи мойлаш материалларни абразив заррачалар билан ифлосланиш механизмлари ва уларнинг таҳлили. Ёнилғи мойлаш материалларни абразив заррачалар билан ифлосланишининг машина деталларининг ейилишига таъсири. Ейилишнинг машина агрегат ва узелларининг иш қобилиятига таъсири оқибатларининг таҳлили. Машина деталларнинг ейилиш бардошлигини ошириш усуллари. Конструктив, технологик усулларда ва ишлатиш шароитида деталларнинг ейилиш бардошлигини ошириш. Машина деталларини чегаравий ейилиши ва унинг таҳлили. Машина деталларини тиклаш усуллари ва ейилиш миқдорига боғлиқ бўлган ҳолда улардан юқори самадорликка эга бўлганини танлаш.

3.2. Хизмат кўрсатиш техникаси ва технологиясининг замонавий ривожланиш йўналишлари

Хизмат кўрсатиш йўналиш тараққиётининг замонавий техникаси ва технологиялари. Ривожланган хорижий давлатларда хизмат кўрсатишни ташкил этилганлиги. Ишлаб чиқарувчи корхоналарнинг хизмат кўрсатиш ташкилотлари билан алоқалари. Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатиш йўналишини ва дунёдаги ривожланган давлатларнинг хизмат кўрсатиш тизими билан қиёсий таҳлили.

Эркин бозор муносабатларининг шаклланиш шароитида хизматлар кўрсатиш техникаси ва технологиясининг ўрни. Хизматлар кўрсатиш техникаси ва технологиясининг турланиш мезонлари. Хизматлар кўрсатиш техникаси ва технологиясининг асосий техник иқтисодий кўрсаткичлари: ишлаб чиқариш қуввати, хизмат қобилияти, иш унуми ва ҳ.к. Фирма усулидаги автосервис хизмати тўғрисида тушунча ва унинг соҳадаги етакчи ўрни. Фирмавий автосервиснинг ташкил этилиш усуллари ва мезонлари, асосий талаблари ва ҳолатлари. Хизматлар кўрсатиш техникаси ва технологияси хизматининг сифатини таъминлаш. Хизматлар кўрсатиш техникаси ва технологияси хизматида бажариладиган ишлар сифатига қўйиладиган талаблар ва уларни белгиловчи ҳужжатлар. Давлат, тармоқ ва корхоналар хизматларининг сифатини белгиловчи ва қафолатловчи стандартлар, хавфсизлик ва экологик талаблар. Ҳар хил тоифадаги миқозлар билан муомала маданияти.

3.3. Хизмат кўрсатиш техникаси ва технологиясининг технологик жиҳозлари

Хизматлар кўрсатиш техникаси ва технологик лойиҳалашнинг ўзига хос хусусиятлари. Хизматлар кўрсатиш техникасининг ишлаб чиқариш техник базасини қайта қуриш ва қайта жиҳозлаш. Мавжуд ишлаб чиқариш техник базасининг ҳолати ва ривожланиш шакллари. Янги қурилиш, корxonани кенгайтириш, қайта қурилиши ва техник қайта жиҳозланиши. Корxона қайта қурилишининг афзалликлари. Корxonани қайта қуришда лойиҳалашнинг босқичлари. Хизматлар кўрсатиш техникаси бошқа турларини технологик лойиҳалаш. Хизматлар кўрсатиш техникаси станциялари, автомобилларга техник сервис кўрсатиш марказлари, автомобилларга ёнилғи қуйиш шаҳобчалари, йўловчилар ташиш вокзаллари ва шохбекатлари, юк ташиш автомобил станциялари, терминаллар, логистика марказлари, диагностикалаш марказлари, автомобилларни сақлаш жойларининг турлари, таркиби ва уларнинг вазифалари ҳамда уларни лойиҳалаш асослари.

Машиналарга хизмат кўрсатиш корxonаларида техник хизмат кўрсатиш ва таъмирлаш ишларини бажаришда фойдаланиладиган технологик жиҳозлар, мосламалар ва приборлар тузилиши, фойдаланиш технологияси.

IV. Мутахассислик бўйича тайёргарлик модули

4.1. Хизмат кўрсатишда деталларни таъмирлашнинг замонавий усуллари

Деталларни иш қобилиятинини тиклашнинг замонавий усуллари ва уларнинг таҳлили. Деталларни тиклашнинг мақбул усуллари танлаш методикаси. Деталларни нуқсонлари бўйича саралаш методикаси. Деталларнинг ишчи сиртларининг макрогеометрик кўрсаткичларни, ички нуқсонларини ўрганиш усуллари. Деталларни таъмирлаш усулини танлаш методикаси. Тикланадиган деталларнинг сифатини текшириш усуллари.

4.2. Хизмат кўрсатиш корxonаларининг технологик жараёнлари

Машиналарга техник хизмат кўрсатиш ва уларни таъмирлашнинг моҳияти. Техник хизмат кўрсатиш ва таъмирлаш турлари. Техник хизмат кўрсатиш ва таъмирлашни ташкил қилиш усуллари. Постларда ва устахонада бажариладиган хизмат кўрсатиш ишларининг таҳлили. Машиналарга техник хизмат кўрсатиш ва унинг типовой қисмларини таъмирлаш технологик жараёнлари.

V. Танлов фанлари модули

Мутахассислик, ахборот-коммуникация технологиялари ҳамда педагогик фанлар соҳалари йўналишлари бўйича тингловчиларнинг эҳтиёжидан келиб

чиқиб марказ танлов фанлар модулининг таркибий қисми ва мазмунини белгилайди.

Амалий машғулотларни ташкил этиш бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Амалий машғулотлар олий таълим тизимида ўқув жараёни ва ўқув-услубий фаолиятни моделлаштириш ҳамда олий таълим педагогикаси ва психологияси, электрон педагогика асослари, таълим технологиялари ва педагогик маҳорат, амалий хорижий тил, хизмат кўрсатиш техникаси ва технологиясининг долзарб муаммолари ҳамда замонавий ривожланиш йўналишлари, хизмат кўрсатиш техникаси ва технологиясининг технологик жихозлари, таълимда ахборот технологияларидан фойдаланиш, хизмат кўрсатиш фанларини ўрганиш методикаси, хизмат кўрсатиш корхоналарининг технологик жараёнлари мавзулари доирасида олиб борилади. Амалий машғулотлар замонавий дидактик таъминот ва лаборатория жихозларига эга бўлган аудиторияларда ҳамда Интернет тармоғига уланган компьютер синфларида ташкил этилади.

Мустақил соатларни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни

Тингловчи мустақил соатларни муайян модулар хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда қуйидаги шакллардан фойдаланиб бажаради:

- Малакавий иш.
- Тақдимот (танланган мавзу асосида тақдимот тайёрланади).
- Мутахассислик фани бўйича ўқув-дидактик материаллар тайёрлаш.
- Мутахассислик фани бўйича машғулотлар ишланмаларини лойиҳалаш.
- Ижодий топшириқлар ишлаб чиқиш.

Малакавий иш мазмуни танланган мавзуга мос бўлиб, уни бажаришда қуйидагиларга эътибор берилади:

Таркиби:

- титул варағи;
- кириш;
- асосий қисм;
- хулоса;
- фойдаланган адабиётлар рўйхати;
- илова (интернет тармоғидан олинган маълумотлар, амалий материаллар нусхалари, дарс ишланмаси ва б.).

Мазмуни:

- тавсия қилинган адабиётларни мутоала қилиш;
- мутахассислик фанларида инновациялардан фойдаланиш;
- мультимедиа дарсликларини яратиш мезонлари;
- талаба билан индивидуал ишлашда педагогик маҳорат;
- касбий педагогика муаммолари;
- интернетда мавзуга оид маълумотларни излаш ва мутоала қилиш;

- малака ошириш курси давомида мустақил дарс олиб бориш;
- дарснинг маърузаси, тарқатма материаллари, технологик харитасини тайёрлаш;
- ўқув ва илмий адабиётлардан фойдаланиш асосида модулар таркибларини ўрганиш;
- тарқатма материаллар бўйича маърузалар қисмини ўзлаштириш;
- автоматлаштирилган ўргатувчи ва назорат қилувчи дастурлар билан ишлаш;
- ўз-ўзини касбий ривожлантириш;
- дарслик ва электрон ўқув-ресурслари, тарқатма материаллардан мустақил фойдаланиш;
- хизмат кўрсатиш йўналиши бўйича электрон дидактик манбаларни яратиш;
- хизмат кўрсатиш йўналишининг технологик хариталарини яратиш.

Малакавий иш мазмуни ва шакли йўналиш таркибидаги модулар хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда кенгайтирилиши ва ўзгартирилиши мумкин.

Тавсия этилаётган малакавий иш мавзулари:

- Кадрлар тайёрлаш миллий модели.
- Педагогиканинг илмий-тадқиқот методлари.
- Шахснинг ривожланиши, тарбияси ва ижтимоийлашуви.
- Замонавий педагогик технологиялар орқали мутахассислик фанларини ўқитишни лойиҳалаш.
- Ахборот – коммуникация технологиялари воситаларидан таълим жараёнида фойдаланишнинг истиқболли йўналишлари ва келажаги.
- Педагогик дастурий воситаларнинг умумий таърифи, намойиш этувчи дастурлар, назорат қилувчи дастурлар, ўргатувчи дастурлар, дастурий воситаларнинг дидактик имкониятлари.
- Эксперт-ўргатувчи тизимлар, автоматлаштирилган ўргатувчи тизимлар, фойдаланувчи ва педагогик-дастурий воситаларнинг ўзаро ҳамкорлигини ташкил этиш методлари.
- Педагогик-дастурий воситалар яратиш тамойиллари.
- Педагогик дастурий воситаларда ўқув фаолиятини бошқариш.
- Талабаларда эркин фикрлашни шакллантиришда педагогик технологиялардан фойдаланишнинг психологик аҳамияти.
- Таълим тарбия ва ақлий тараққиёт.
- Баркамол шахсни тарбиялаш методлари ва йщналишлари.
- Талабаларнинг ахлоқий маданиятини шакллантиришда ўқув-тарбия жараёни имкониятларидан фойдаланиш.
- Таълим жараёни ягона педагогик тизим сифатида. Таълим тамойиллари.
- Машина ёки тракторга техник хизмат кўрсатиш технологик харитасини

тузиш.

- Машина ёки тракторнинг мойлаш харитасини тузиш.
- Агрегат, қисм ёки детални таъмирлаш технологик харитасини тузиш.
- Деталларни таъмирлаш усуллари танлаш.
- Деталларни статик ва динамик балансировкалаш жараёнлари.
- Таъмирлашда деталларни саралаш усуллари.
- Таъмирлаш жараёнида резбали бирикмани қотириш кучини ва моментини аниқлаш.
- Деталларни таъмирлашда накатловчи роликнинг ботиш чуқурлигини аниқлаш.
- Гальваник қоплашда электролитик қоплаш вақтини аниқлаш.
- Эҳтиёт қисларга бўлган талабни аниқлаш.
- Деталларни тозалаш сифатини текшириш.
- Агрегат мойини алмаштириш муддатини аниқлаш.
- Деталларни ейилишга синаш муддатини аниқлаш.
- 1-техник хизмат кўрсатишда бажариладиган ишлар.
- 2-техник хизмат кўрсатишда бажариладиган ишлар.
- 3-техник хизмат кўрсатишда бажариладиган ишлар.
- Мавсумий техник хизмат кўрсатишда бажариладиган ишлар.
- Жорий таъмирлашда бажариладиган ишлар.
- Капитал таъмирлашда бажариладиган ишлар.
- Техник хизмат кўрсатиш ва таъмирлашдаги меҳнат сарфини ҳисоблаш.
- Деталларни механик ишлов бериш билан таъмирлаш усуллари.
- Деталларни пластик деформациялаб таъмирлаш усуллари.
- Деталларни пайвандлаб таъмирлаш усуллари.
- Деталларни кавшарлаб таъмирлаш усули.
- Деталларни гальваник қоплаш усулида таъмирлаш усуллари.
- Деталларни таъмирлашда пластмассаларни қўлланилиши.

Дастурнинг информацион-методик таъминоти

Модуларни ўқитиш жараёнида замонавий методларни, педагогик ва ахборот технологияларни қўллашни:

- модуларнинг барча маърузалари бўйича замонавий компьютер технологиялари ёрдамида мультимедияли тақдимот тайёрлашни;

- амалий машғулотларда педагогик ва ахборот-коммуникация технологияларидан кенг фойдаланишни;

- тингловчиларнинг илғор тажрибаларни ўрганишни ва оммалаштиришни назарда тутади.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2012.
2. И.А.Каримов. Ўзбекистон миллий истиқлол, истеъдод, сиёсат, мафкура, 1-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
3. И.А.Каримов. Биздан обод ва озод ватан қолсин, 2-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
4. И.А.Каримов. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир, 3-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
5. И.А.Каримов. Бунёдкорлик йўлида, 4-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
6. И.А.Каримов. Янгича фикрлаш ва ишлаш–давр талаби, 5-жилд.– Т.: Ўзбекистон, 1997.
7. И.А.Каримов. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлидан. 6-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1998.
8. И.А.Каримов. Биз келажагимизни ўз қўлимиз билан қураимиз, 7-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1999.
9. И.А.Каримов. Оллоҳ қалбимизда, юрагимизда. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
- 10.И.А.Каримов. Озод ва обод Ватан эркин ва фаровон ҳаёт пировард мақсадимиз, 8-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2000.
- 11.И.А.Каримов. Ватан равнақи учун ҳар биримиз маъсулмиз, 9-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2001.
12. И.А.Каримов. Миллий истиқлол мафкура – халқ эътиқоди ва буюк келажакка ишончдир. – Т.: Ўзбекистон, 2000.
- 13.И.А.Каримов. Тарихий хотирасиз келажаги йўқ. – Т.: Шарқ, 1998.
14. И.А.Каримов. Юксак маънавият – енгилмас куч. Т.: «Маънавият». – Т.: 2008.-176 б.
15. И.А.Каримов. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида. Т.: “Ўзбекистон”. –Т.: 2011.-440 б.
- 16.«Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни, «Халқ сўзи», 1998 й., 15 май 2- бет.
- 17.Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар.- Т.:Ўзбекистон, 2000.
- 18.Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16-февралдаги “Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларни малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги 25-сонли Қарори.
- 19.Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги “Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилиш чора-тадбирлари тўғрисидаги” ПҚ-1533-сон қарори.
- 20.Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 26 сентябрдаги “Олий таълим муассасалари педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимини янада

такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 278-сонли қарори.

21. Vafojev S.T., Davletov N.K. Melioratsiya va qurilish mashinalaridan foydalanish va texnik servis. T. 2012
22. Диагностика и техническое обслуживание машин: учебник для студентов высш. Учеб. Заведений / [А.Д.Ананьин и др.]. – М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 432 с.
23. Махкамов Қ.Х., Иргашев А. Автомобилларни таъмирлаш. Т.; Ўқитувчи. 2009 й. 304б.
24. Оборудование ремонтных предприятий/под ред. В.В. Курчаткина. – М.: Колос, 1999. – 232 с.
25. Юнусходжаев С.Т., Юнусходжаев С.Т. Сервис корхоналарининг технологик жиҳозлари. Т. ТошДТУ. 2013.
26. Юнусходжаев С.Т. Машиналарни диагностикалаш. Т. ТошДТУ. 2011
27. Юнусходжаев С.Т., Юнусходжаев С.Т. Қишлоқ хўжалиги машиналарини ва тракторларни сервис ва таъмирлаш фанидан лаборатория ишларига методик қўлланмалар. Т. ТошДТУ. 2012
28. Шообидов Ш.А., Иргашев А. трактор ва қишлоқ хўжалик техникаси деталларини қайта тиклаш методлари. I-II – қисмлар. Т.; 2008 й.

Интернет маълумотларн:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Матбуот маркази сайти: www.press-service.uz
2. Ўзбекистон Республикаси Давлат Ҳокимияти портали: www.gov.uz
3. Аxborot-kommunikatsiya texnologiyalari izohli lug'ati, 2004, UNDP DDI: Programme www.lugat.uz, www.glossaiy.uz
4. Ўзбек интернет ресурсларининг каталоги: www.uz
5. Infocom.uz электрон журнали: www.infocom.uz
6. www.vv.avtoural.ru
7. www.4320.ru
8. www.speetechnics.ru
9. www.uralst.ru
10. www.rusmaza.vto.ru
11. www.nefaz.ru
12. Аxborot resurs markazi <http://www.assc.uz/>
13. <http://www.xabar.uz>
14. www.ziyonet.uz